

Colectia BIBLIOTECA POLIROM este coordonata de Bogdan-Alexandru Stănescu.

Rabih Alameddine, *An Unnecessary Woman*

Copyright © 2012 by Rabih Alameddine
All rights reserved

© 2015 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispozitiv publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezentă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsește penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Foto copertă: © Luba V Nel/Shutterstock.com

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A,
sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

ALAMEDDINE, RABIH

Femeia de hârtie / Rabih Alameddine; trad. din lb. eng. și note de Mihaela Negrilă. – Iași: Polirom, 2015

ISBN print: 978-973-46-5018-7

ISBN eBook: 978-973-46-5256-3

ISBN PDF: 978-973-46-5257-0

I. Negrilă, Mihaela (trad.)

821.411.21-31 = 135.1

Printed in ROMANIA

Rabih Alameddine

Femeia de hârtie

Traducere din limba engleză
și note de Mihaela Negrilă

POLIROM
2015

În timpul războiului au murit foarte mulți oameni. Femeia care locuia deasupra s-a numărat printre primii. În apartamentul de sus a locuit o altă familie înainte de Joumana și soțul ei. (Nu-mi aduc aminte numele lui, dar nu contează.) În primele luni, în toamna lui 1975 sau cam pe atunci, soția, mama de deasupra, a fost împușcată în cap în timp ce era la volan, venind acasă de la serviciu. În două săptămâni, familia și-a luat catrafusele și a emigrat în Dubai, unde fiecare zi e la fel de senină.

Zvonurile și plăsmuirile care au circulat în acele două săptămâni erau uimitor de animate, toate fiind încercări de a oferi explicații. Era spioană, lucra la o bancă și transporta sume mari de bani, purta un colier cu diamante ostentativ, n-a văzut punctul de control decât când a fost prea târziu. Toate neadevărate, toate cusute cu ață albă, simple desene în creion, ușor de șters, toate doar niște tentative de a explica inexplicabilul.

S-a dovedit că a avut, pur și simplu, ghinion. A fost ucisă de un glonț rătăcit.

Cu toții aveam nevoie de o explicație întrucât nu puteam accepta faptul că în locul ei ar fi putut să fie oricare dintre noi. Presupunerea unei cauzalități – a fost ucisă fiindcă n-a auzit nimic pentru că avea radioul dat prea tare – ne permitea să credem că nouă nu ni se poate întâmpla una ca asta, căci noi n-am face aşa. Noi suntem altfel. Ei sunt ceilalți.

Nici unul dintre noi nu știe cum să se împace cu natura aleatorie a suferinței.

Eu am fost norocoasă. Știam că nu mi s-ar putea întâmpla niciodată ce a pătit femeia de deasupra pentru că nu aveam mașină. Mergeam pe jos sau foloseam transportul în comun.

Nu eram ca ea.

Oricum, asta e teoria mea. Sunt sigură că minți mai erudite s-au ocupat de această chestiune. Nu sunt vreun Sartre, dar nici îngrămadită și vanitoasă. Un motiv pentru care dorim explicații este că ele ne disting pe unii față de alții și ne fac să ne simțim în siguranță.

Într-un eseu stupid despre *Crimă și pedeapsă*, un critic sugerează că Raskolnikov este întruchiparea sufletului rusesc,

că a-l înțelege pe el înseamnă a înțelege Rusia. Pfui! Nu că afirmația n-ar fi adevărată; s-ar putea să fie, s-ar putea să nu fie. Încă n-am întâlnit sufletul Rusiei. Ce face comentatorul este să se distanțeze de ideea că și el este capabil să ucidă o cămătăreasă. Trebuie să deducem că doar cineva cu suflet rusesc ar fi în stare de asta.

Dacă ai impresia că Marcello din *Conformistul* devine un porc fascist pentru c-a omorât șopările când era copil, atunci îți dai asigurări că tu n-ai putea niciodată să faci așa ceva. Dacă crezi că doamna Bovary comite adulter pentru că încearcă să evadeze din banalitatea unor moravuri din Pleistocen, atunci trădările ei nu sunt ale tale. Dacă citești despre foameata din Etiopia sau violențele din Kazahstan, asta nu are legătură cu tine.

Toți încercăm să alungăm prin explicații Holocaustul, Abu Gahrib¹ sau Masacrul din Sabra, negând că noi am putea face vreodată ceva atât de groaznic. Făptașii acelor crime sunt răi, poame rele, alții; există ceva în spiritul german sau american care face ca aceste popoare să fie susceptibile de a îndeplini ordine, de a bea Kool-Aid² cu aromă de struguri, de a ucide fără discriminare. Crezi că tu nu ești persoana care ar fi putut provoca șocuri electrice în cadrul experimentului Milgram³ pentru că, nu-i așa, cei care au făcut asta trebuie să fi fost abuzăți emoțional de către părinții lor sau au avut tați dominatori ori au fost părășiți de neveste. Din orice motiv ii face diferiți de tine.

1. Aluzie la scandalul creat în jurul închisorii din orașul irakian Abu Gahrib în vara anului 2003, când au fost făcute publice rapoarte privind abuzurile și incălcările drepturilor omului comise de armata americană și aliații acesteia asupra prizonierilor încarcerati aici.
2. Kool-Aid este o pudră cu diverse arome din care se obține o băutură răcoritoare foarte populară în SUA. Expresia „a bea Kool-Aid” este folosită, cu conotație negativă, pentru a denumi o persoană sau un grup cu anumite convingeri, uneori chiar periculoase, netrecute prin filtrul judecății, de multe ori sub presiunea celor din jur.
3. Denumirea sub care este cunoscută o serie de experimente de psihologie socială întreprinse de psihologul Stanley Milgram la Universitatea Yale în iulie 1961.

Când citesc o carte, îmi dau toată silința, nu întotdeauna cu succes, să las zidul să se fărâme un pic, baricada aceea care mă separă de carte. Încerc să mă implic.

Eu sunt Raskolnikov. Eu sunt K. Eu sunt Humbert și Lolita.

Eu sunt voi.

Dacă citiți aceste pagini și credeți că sunt aşa cum sunt fiindcă am trecut printr-un război civil, nu puteți să-mi simțiți suferința. Dacă credeți că nu sunteți ca mine pentru că o singură femeie, doar una, Hannah, a ales să-mi fie prietenă, atunci sunteți incapabili de empatie.

La fel ca glonțul, și eu deviez.

Iertați-mă.

Deviez, dar nu prea departe. Dau ocol străzilor din jurul clădirii, evitând să ajung acasă, dar nu merg mai departe de o distanță prescrisă pe care o respect instinctiv, ca un porumbel care zboară deasupra adăpostului său.

Lângă strada paralelă cu a mea se află o mică bucată de teren pe care încă nu s-a construit nimic, folosită ca parcare. Spre colțul din nord-vest, unde mașinile nu pot să ajungă, pe un crâmpel îngust infloresc miraculos garofițe roșii. Când le-am zărit acum o săptămână, am presupus că erau maci roșii deruatați – floarea Libanului și a lui Proust, minunata floare de câmp cu petale ca hârtia, pline de culoare. Nu mai văzusem până atunci garofițe răsărîte de la sine în oraș și cu siguranță nu mă aşteptasem să reziste până iarna.

Aerul iernii miroase metalic, a bronz. Orașul sclipește în lumina estompată, maroniu-aurie, cu excepția unei clădiri mari, pătrătoase, în nuanțe de beton, care absoarbe și înghite culoarea din jur. Are și nume; în litere cât un stat de om, își zice THE GARDEN CENTER, însă nu găsești nici urmă de fir verde în vecinătatea ei.

Sunt un strop din peisajul citadin al unui pictor fotorealist. Stau în oraș până seara târziu, până când vezica mea începe să țipe.

Înainte de a face ultima cotitură spre casă, îl văd pe unul dintre adolescenții din cartier, rezemnat de un zid care are deja nevoie de un strat de vopsea, deși a fost zugrăvit în primăvară, înconjurat de suita lui. Două cutii de bere, una turtită, cealaltă doar un pic îndesată, zac aruncate la picioarele lui. Îl zăresc adesea pe puștiul săta de cincisprezece ani stând pe aici, pe domeniul lui întins, după orele de școală. Vara asta, a dispărut vreo câteva săptămâni după ce maică-sa l-a alergat prin cartier cu o joardă de palmier, însă pare să-și fi recăpătat toată splendoarea. Maică-sa l-o fi trezit din somnul de după-amiază și l-a dat afară din casă înainte să apuce să-și pieptene claiua de păr. Suita lui, trei băieți mai mici, având probabil unsprezece sau doisprezece ani, ii aruncă priviri respectuoase – ba nu, adoratoare – în timp ce se preface cu disperare nonșalanți. Zvelt, agitat și trufaș, trebuie să fi exersat de multe ori în fața oglinzi poza asta de cum-se-fumează. Pare filosoful admirat care îndură infirmitățile intelectuale ale inferiorilor săi, o aparență în contradicție cu ținuta îngrijită și stanjeneala nervoasă – cu alte cuvinte, arată exact ca un adolescent tipic din Beirut.

— Mai întâi umezești filtrul cu scuipat, îl aud când ajung mai aproape. Își scoate limba lungă, excesiv umezită, și lipește capătul țigării de ea. Apoi tragi aer adânc în piept, ceea ce nu reușești până când nu crești destul ca să știi cum să fumezi fără să tușești. Și filtrul se înnegrește și apare o literă. Vedetă?

Suia de băieți scoate exclamații de uimire în timp ce el continuă:

— Asta e prima literă din numele următoarei fete cu care o să te culci. Întotdeauna funcționează.

— E un T, zice un băiat.

— Eu văd un M, spune altul.

Nu-mi incetinesc mersul, dar mă aud zicând:

— E un C, de la Cancer.

*Ce-s vorbele astea care îmi ies din gură?*¹

---

1. Vers din „In memoriam” de Alfred Tennyson.

Oare tocmai m-am transformat în medium, permîțându-i Fadiei sau, mai rău, mamei mele demente, înainte de a o lua complet razna, să grăiască prin glasul meu? Simt cum mă înroșesc la față și cum mi se accelerează pulsul.

Însă gașca nu pare să mă fi auzit, n-a prins mica mea replică desprinsă de trup. Băieții și lumea lor continuă fără mine.

— E un S, normal, zice domnișorul acum. Nu vă dați seama că e un S?

În drum spre casă, cu o eșarfă ascunzându-mi părul nuanțat în albastru, rămân invizibilă.

Permiteți-mi să mai deviez o dată – pentru scurt timp, vă asigur.

Raskolnikov a fost catalizatorul traducerilor mele obsesive. *Crime and Punishment*, vehiculul, a fost una dintre primele cărți pe care le-am luat de la librărie – de fapt, *Crime et châtiment*, pentru că la vremea aceea franceza mea era mai bună decât engleză. Romanul mi-a plăcut foarte mult. (Nu sunt sigură dacă îmi place încă, dar asta e o altă chestiune. V-am promis că n-o să deviez prea mult de la subiect.) Mi-l amintesc ca primul roman pentru adulți pe care l-am citit sau primul cu o temă pe deplin dezvoltată. Sankt-Petersburgul lui Dostoievski se revârsa într-o asemenea splendoare în jurul meu, încât devinea mai real decât propria viață, fapt care mi se părea tot mai de neînțeles cu fiecare zi care trecea. Trăiam în cartea lui, nu în viața mea.

Atât de profund impresionată de roman, am citit și traducerea engleză și am fost mai puțin impresionată. Era traducerea realizată de Constance Garnett și aveau să treacă mulți ani până să aflu întâmplător despre controversele create în jurul muncii sale. La vremea aceea, nici măcar nu auzisem de Nabokov, darările de plângerile lui zgomotoase, pline de venin, la adresa lui Garnett. S-a întâmplat cu atât de mult timp în urmă, că nu sunt sigură dacă apucase să publice *Lolita*.

Versiunea lui Garnett nu era deloc groaznică. Dacă n-aș fi făcut cunoștință mai întâi cu cea franceză, aş fi considerat-o o carte extraordinară. Numai prin comparație mi s-a părut că avea lipsuri. Versiunea lui Garnett mi s-a părut mai puțin ferme-cătoare, mai prozaică. Nu știam care versiune era mai exactă, mai dostoievskiană. M-am gândit că, dacă traduceam cartea în arabă, aş putea să combin cele două versiuni. și aşa am făcut.

Constance Garnett a învățat singură să traducă. A început cu pași mici, cu *Împărația lui Dumnezeu este în voi* de Tolstoi. Richard Pevear și Larissa Volokhonsky au început cu cel mai dificil urs rus dintre toți, *Frații Karamazov*. Eu am început cu *Crimă și pedeapsă*, romanul potrivit pentru mine. Numiți-mă Bucle-Aurii.

Încă o admir pe Garnett, reușit descrisă cândva drept o femeie cu energie victoriană și proză edwardiană, chiar dacă apreciez toate criticele ridicate împotriva ei și a traducerilor sale slabe. Așa cum spunea Joseph Brodsky, „Motivul pentru care cititorii vorbitori de engleză nu prea pot să facă deosebirea între Tolstoi și Dostoievski este că ei nu citesc proza nici unuia dintre aceștia, ci pe Constance Garnett”.

Cine mai citește traduceri? Domnul Brodsky și-a direcționat greșit mânia rusească. În loc să-o atace pe Garnett, ar fi trebuit să-i critice pe oamenii care nu citesc autori ruși, sau germani, arabi ori chinezi, alegând în schimb imitații occidentalizate.

Înainte ca ea să-și înceapă munca misionară, numai rarei vorbitori de engleză care știau rusă puteau să-i citească pe acești scriitori. Ea ne-a făcut cunoștință multora dintre noi, cei în stare să citim în engleză, dar nu și în limba originalului, cu pasiunile Raiului. Așa că Joseph și Vladimir n-au decât să-o critice zgromotos, și o fac, intotdeauna foarte elegant și elocvent, însă eforturile pline de zel ale lui Constance au fost o binecuvântare.

Nu vă pot spune cât de bune sunt traducerile mele, de vreme ce nu mă pot uita la ele fără părtinire. Sunt intim implicată.